

STYRA ELLER STÖDJA? – DET ÄR FRÅGAN

STYRA ELLER STÖDJA? SVENSK FOLKBIBLIOTEKSPOLITIK UNDER HUNDRA ÅR

RED. ANDERS FRENANDER & JENNY LINDBERG

Titeln på den nya antologin från BHS, som i höst givits ut med anledning av deras 40-årsjubileum, sammanfattar på ett utmärkt sätt statens ambivalenta förhållningssätt till folkbiblioteken genom åren. I åtta kapitel belyser forskare och lärare verksamheten vid BHS, olika aspekter på statens insatser på folkbiblioteksområdet. Ämnet är i första hand aktualiserat av hundraårsminnet av de första verkningsfulla statliga insatserna på folkbiblioteksområdet genom biblioteksförordningen 1912.

Men KB:s nya nationella uppdrag och kravet på en nationell bibliotekspolitik från bl.a. BiS och Svensk Biblioteksförning gör också ämnet relevant. En sådan historik har saknats och ger en nödvändig bakgrund till dagens diskussion.

Anders Frenander ger en översikt över Sveriges politiska historia under hundra år med viss tyngdpunkt på biblioteksrelevanta händelser. Magnus Torstensson beskriver sedan mera i detalj hur den statliga folkbibliotekspolitiken växer fram från 1830-talet. Sedan följer några kapitel om specifika områden: Louise Limberg skriver om statens syn på skolbiblioteken (vad annars?) i förhållande till folkbiblioteken, Mats Dolatkhan jämför två statliga utredningar ur barnbibliotekssynpunkt och Lars Seldén och Jenny Lindberg tar upp bibliotekariernas utbildning och framväxten av en profession. Lars Höglund för fram diskussionen in på 2000-talet utifrån SOM-undersökningarna och Jenny Johannisson granskar folkbibliotekens plats i kultursamverkansmodellen. Boken avslutas med en sammanfattning av Frenander och Lindberg, där de också ger förslag till vidare forskning. Förutom ambivalensen i styra- eller stödja-frågan, framträder tydligt "pendlingen mellan de utbildningspolitiska och det (sic) utbildningspolitiska områdena" (s. 310).

Boken fyller helt klart en lucka i den (mycket ofullständiga) svenska bibliotekshistorien. Men den har ett stort problem. Genomgående har författarna begränsat materialet till en viss typ av skriftliga

dokument som utredningar, propositioner och förordningar. Det innebär att man har avstått från att granska andra statliga dokument, som skrifter, rapporter och sådana som dokumenterar exempelvis bidragsgivningen, dokument som också är uttryck för bibliotekspolitiken och som förmodligen också har haft mycket stort inflytande, kanske ännu större, över biblioteksutvecklingen.

Ett annat problem, som delvis hänger ihop med det förstnämnda, är att den kommunala och regionala nivån nästan inte alls finns med (med undantag av i kapitlet om samverkansmodellen). Vilka konsekvenser fick dessa statliga förslag och beslut för biblioteken? Vad fick genomslag och vad gick spårlöst förbi? Det kunde åtminstone funnits med exempel från några kommuner.

Författarna kan då invända att det förutsätter en mycket större insats, än vad som har varit möjligt inom ramen för denna antologi. Men när författarna undantagsvis lämnar de i strikt mening statliga dokumenten och även använder andra källor får deras bidrag större bredd (fast Lindbergs tolkning av Ingrid Atlestams text ur *Vardagsbiblioteket* är helt obegriplig!) och ger läsaren en vink om att en generösare användning av källor skulle kunna ge en konkretare bild av den statliga bibliotekspolitiken. Om man dessutom väger in att Frenanders inledande kapitel innehåller väl mycket allmän svensk historia (med tanke på studenterna?), så blir slutsatsen att det inom denna ram förmodligen hade varit möjligt att åstadkomma en mera allsidig och intressant översikt över statens insatser på biblioteksområdet under hundra år av en, trots allt, oerhörd utveckling på folkbiblioteksområdet!

Lena Lundgren

